



GOUVERNEMENT  
DE LA POLYNÉSIE FRANÇAISE

## 'ĀPO'ORA'A FA'ATEREHAU PARAU FA'ATA'ARA'A

*Mahana toru 18 nō ātopa 2023*

'Ua putuputu te 'Āpo'ora'a Fa'aterehau i teie mahana toru. Teie te mau pu'e parau tā na i ha'amana :

<b>PR</b> - .....	<b>2</b>
• Tauturu moni nā te tomita fārii rātere Rairoa.....	2
• Faa'ohipa faahouraa 'i te mau fenua fatuhia na 'e nuu fa'ehau 'i Porinetia farani.....	2
<b>VP</b> -.....	<b>3</b>
• Te rēni 'ohipa 'a te Fenua nō te arai 'e te tī'āauraa 'i te mau pehu 'a Porinetia farani (STPGD).....	3
• Rurura'a 'āmui i ni'a i te tumu parau LGBTQ+ .....	4
• Te 20raa 'o te faafaa'iteraa 'a tō Tuhaapae .....	5
• Te 8raa 'o te faafaa'iteraa 'a tō Tuamotu 'e Maareva .....	5
• Haapiiira faanahohia 'e te pū 'o te 'ohipa rima'i .....	6
<b>MFT</b> - .....	<b>7</b>
• Tihepuraa 'i tei manuia 'i roto 'i te tata'uraa 'i'ite 'i roto 'i te 'ohiparaa 'a te hau Porinetia farani .....	7
• Arata'iraa pāpū 'o te tihepuraa faito D 'a te hau tia'i atu ai te faa'ohioaraa 'i te mau arata'iraa 'āpī nō te mau tihepuraa .....	8
<b>MEF</b> - .....	<b>9</b>
• 'E tāmāu noa te Fenua 'i tā na mau tauturu nō te mau faatupuraa 'ohipa 'a te mau taiete rii na'ina'i .....	9
• 'Ohiparaa 'i ni'a 'i te faati'araa 'i te rave'a faahotu 'i te 'imiraa faufaa 'a Porinetia farani ....	9
• Tauraa 'i te puta hāpa'o faufaa 'a Porinetia farani .....	10
<b>MPR</b> -.....	<b>11</b>
• Tauturu moni nā te fare haapiiira 'a te hau 'e te haapiiira toro'a faaapu 'a Porinetia farani (EPEFPA) .....	11
• Tauturu moni nā te taatiraa faaapu <i>Te Aoa Nui</i> .....	11
• Faa'ohiparaa 'i te rēni tau-haamaita'i 2030 'a Porinetia farani .....	11



- PR -

## Tauturu moni nâ te tomite fârii râtere Rairoa

Te tomite fârii râtere 'o Rairoa te matamêha'i 'o te 'ânanahi 'o te mau tomite fârii râtere mai tei faa'uhia 'e mâtou nô te pa'epa'e 'ia taraire te fâriiraa râtere mai te hinaaro 'âmuihia, faa'oroma'i, hoonâ 'e te auhia 'e te tâato'araa.

Te tumu ia 'e haapeepe ai mâtou 'i te haamau 'i te mau faatureraa 'a te mau tomite fârii râtere, 'ite-au-hia maoti te 'ohipa faahiahia tâ râtou 'e rave nô te manihini 'e nô Tahiti Tourisme. 'e haamau mâtou hô'ê rave'a arata'i 'e te faatôro'araa 'i te mau tomite 'e vai nei 'e 'o te tâhô'ê nô te maita'i 'o te mau rauti fârii manihini 'o te motu, 'aore râ te mau 'oire 'o tâ râtou 'e haafaufaa mai 2024 atu. 'O râtou iho te mau ti'a mono 'i te mau rauti 'o te 'imiraa faufaa 'i te pae 'o te fâriiraa râtere 'o tô na iho motu 'e o 'o ia te 'arere 'o te mau faatianiraa 'e te faai'e'i'eraa 'i tâ tâtou fare manihini.

'I 2025, 'e 'ohipa 'âmui mâtou 'e râtou nô te patu 'i te hô'ê piha fârii manihini, teie nô te tapihoo râtou iho 'i tâ râtou 'imiraa 'e tô râtou iho motu, 'ia ti'amâ râtou 'i roto 'i tâ râtou mau faaotiraa 'e tâ râtou faa'ohiparaa faufaa. 'O teie te tia'iraa rahi 'a te mau taiete huti manihini 'e te mau taiete pahî râtere horo moana, 'ia 'ite mata atu 'i te feiâ 'e 'ohipa nô te 'imiraa faufaa 'e 'ia ineine 'i te pâhono 'i tâ râtou mau aniraa. Nâ te reira 'e faa'aitoito 'ia piri mai te totiare 'i te manihini 'e 'ia ti'aturi 'e nâ te reira 'e haafaufaa faahou 'i te mau toro'a 'o teie 'âmaa 'imiraa 'o tei tâupûpû roa 'i te tau 'o te ma'i Covid-19.

Nô te reira, 'ua faataa te 'Apooraahau **1 mirioni toata** nô 2023 nô te faarava'i 'i te mau tapura 'ohipa 'e ravehia 'e te mau haaparare parau 'a te tomite fârii râtere 'o Rairoa 'o te ti'a roa 'ia tauturuhia.

## Faa'ohipa faahouraa 'i te mau fenua fatuhia na 'e nuu fa'ehau 'i Porinetia farani

Te tauraa te nuu fa'ehau 'i Porinetia farani nei 'ua tae ia 'i te tahua faa'ohiparaa 'i te 3raa 'o te parau faa'au CRSD. Te haap'pû roa nei teie parau faa'au 'e âmo te Hau farani 'i te tapura faufaa taa'ê 'o te mau tâmâraa viivii 'e toe nei 'i te 'oire 'o Tai'arapu hitiaotera tapura 'i te aroaro 577 011 692 toata.

Faahâmana'oraa, teie parau faa'au tuurimahia 'i Papeete 'i te 221 'o fepuare 2016, 'e haap'pû ra 'i te vaiihoraa mai te nuu 'i te mau fenua fatuhia na 'e ana nâ te mau 'pire 'o Arue, Faaa, Mahina, Papeete, Pirae 'e Tai'arapu hiaotera. Hau atu â, 'ua faa'uhia 'e faa'ohipa teie mau 'oire, mâ te turuhia 'i te pae 'o te faufaa 'a te Hau nui 'e te Fenua, te mau 'ôpuaraa, 'i te fenua hô'ê 'o tei faaho'ihia ai. Te tâhô'êraa 'i te mau rave'a mâtoria 'e te tapura faufaa, nô te faa'ohipa faahou 'i te 'imiraa faufaa p'pû 'e te faanahonahoraa fenua nô te hô'ê faahotu 'i te mau paturaa 'a te mau 'oire nei.

'Ua ineine teie parau faa'au. 'a tahi, 'o tei faotihia 'i te 17 'o tiura 2020, 'e nô te tumu p'pû 'o te faataimeraa 'i te parau mana 'o teie parau faa'au. Te piti, tuueimahia 'i te 22 'o fepuare 2022, nô ni'a ia 'i te faaroaraa 'i tô na faa'ohiparaa 'e piti a'e matahiti, mâ te faa'ô 'i te hô'ê tapura faufaa taa'ê 'a te Hau nui, nô te tapura faufaa titauhia nô te tâmâ 'i te viivii 'e toe



nei, tei te faito 773 392 005 toata tuhahia nâ ni'a 'i teie mau 'oire 'o Mahina, Arue, Pirae 'e Faaa. Faaâu ato'ahia te piti 'o te tapura faufaa, nâ te 'oire 'o Tairapu hitiaotera, ia au râ 'i te tahi mau faauerâa.

Nô te mea 'ua tû te mau mana'o, 'ua pâpû ato'a ia te toru 'o te faaotiraa ia au tei faahitihia atu 'i ni'a nei, tei te faito 'e 577 mirioni toata, âmohia 'e te Hau nui, te tapura faufaa taa'ê nô te tâmâraa viivii 'e te vâvâhiraa 'i te mau paturaa tahito 'e vai 'i ni'a 'i te fenua 'a te nuu, 'i ni'a 'i te 'oire :

- 'Â ua fa'ehau 'i Taravao-Afaahiti ;
- Te pû hi'opo'araa reva 'i Taravao-Afaahiti ;
- Te Pû 'a te nuu moana 'e vai 'i Tautira.

- VP -

### **Te rênî 'ohipa 'a te Fenua nô te arai 'e te tî'âauraa 'i te mau pehu 'a Porinetia farani (STPGD)**

'I roto 'i tâ na rururaa nô te 18 'o atopa 2023, 'ua hi'opo'a te 'Apooraahau 'i te 'ôpuaraa 'o te rênî 'ohipa 'a te Fenua nô te arai 'e te tî'âauraa 'i te mau pehu 'i Porinetia farani nei (STPGD).

'E parau teie 'e hohora nei 'i te mau niu 'o te arata'iraa 'ohipa 'a te Fenua 'i te pae 'o te arairaa 'i te hotu 'o te mau pehu 'e 'i te pae 'o te tî'âauraa 'i te mau pehu, nô te tâato'araa 'o te mau taamotu nô nau matahiti 10 'i muri nei.

Taa'ê atu te maita'i nô te arutaimareva, 'e rave'a teie nô te faa'iti mai 'i te mau pehu 'i te 'ôti'a mâtâmua raa ra, rave'a nô te tî'âau 'i te tapura faufaa 'o te tî'âauraa, 'e 'ia 'ite atea 'i te 'ôti'a 'e nô te faaitoito 'i te faa'ohiparaa taraire 'i roto 'i te mau taiete tapihaa 'e te mau 'oire. Tapurahia teie arata'iraa 'âpî 'i roto 'i te hô'ê 'imiraa faufaa faa'ohipa faahouraa pehu, 'o te faati'araa 'i te mau rave'a 'imiraa faufaa 'âpî mâ te faatopa mai te haaviivii 'i te arutaimareva.

Patuhia te STPGD 'âuhaati 'e 5 avei'a, mai teie 'i raro nei :

- 'Avei'a 1 : haapaari te faatereraa ;
- 'Avei'a 2 : arai 'e te faatopa mai te faito pehu ;
- 'Avei'a 3 : haafaufaa faahou te mau pehu ;
- 'Avei'a 4 : haaputu 'e hunaraa 'i te mau pehu ;
- 'Avei'a 5 : haapaari te tî'âauraa 'i te mau pehu âtaâta.

'E 5 'avei'a 'e 90 area 'ohipa.

Haamauhia 'i roto 'i te puta ture 'o te arutaimareva 'a Porinetia faranu, tei roto te hi'oraa 'orama 'e te 'avei'a nô te faaruru 'i te tutavarâa faufaa rahi, mai ni'a roa atu 'i te tî'âau rii noa 'i te mau pehu. Oia mau, tei roto te 'euharaa parau 'a te Faatereraa 'a Porinetia farani tei ni'a 'i te faaherehereraa 'i te arutaimareva 'e te pâururâa 'i te êa 'o te huiraa'ira.



'E ô teie 'opuaraa 'i roto 'i te tutavaraa 'âmui, 'ua 'ôperehia teie 'ôpuaraa 'i roto 'i te mau 'oire 'o Porinetia farani 'e nâ roto 'i te mau 'âmaa 'ohipa 'a te mau 'oire 'ia nehenehe a'e 'ia râtou 'e horo'a ato'a mai 'i tō râtou mau mana'o. Nâ teie pu'etau piti 'ava'e, fâfâraa mana'o 'e faaâu 'i te 'aitauraa parau 'e te mau pupu matutu 'a te mau 'oire 'e nō te horo'a mai tâ râtou hi'oraa nō te haamana te 'Apooraahau 'i te faaotiraa hope'a hou te 'âfaraa 'o 2024.

## **Rurura'a 'âmui i ni'a i te tumu parau LGBTQ+**

« *Nō 'Oe Nō Tātou* », tā tātou puta arata'i nō te fa'aterera'a fenua teie e hina'aro nei e ha'afau'afa'a i te Te niu-papa-ra'a i te 'aifāitorā'a te tātane 'e te hine 'e te raura'a o te orara'a tātane 'e vahine, tātaneātane, hineāhine » 'e fa'arara'a te nūna'a i ni'a i te mau tumu o te taparahira'a vahine, te taparahira'a tamari'i 'e te taparahira'a i te feiā LGBTQ+ »

Nō teie tumu parau, tē fa'atupu nei te Manatū mono, Tāumihau nō te Ta'ere, te 'Aira'a Ihi, te Arutaimāreva, te Fatura'a fenua 'e nō te Rima'i, e ti'a'au i te parau nō te Piriaura'a 'e te mau Fare Fa'ati'a Hau, i te hō'ē rurura'a 'âmui pi'ihia « *Our Voices, Our Rights and our Pacific Way* », tō tātou reo, tō tātou ti'ara'a mana, tō tātou « *Pacific way* », nō te taime mātāmua roa, i ni'a i te fenua nei, tē fa'aiho mai i te hō'ē tāpura nō te mau fifi e fārereihia nei 'e te nūna'a LGBTQ+.

E mea nā roto i te pāturu'ara'a o te Fare Mātutu Ti'a Rau, te Fare 'Aira'a Ihi nō Pōrīnetia farāni, te Tāumihau nō te Ea, e ti'a'au i te parau o te Āraira'a 'e nō te Turuuta'a 'e te Tāumihau nō te 'Aira'a 'Ite. E 'âmui mai te mau ti'ahau nō te 'aifāitorā'a te tātane 'e te vahine, nō 'Auterāria, nō Farāni 'e nō Aotearoa, tau feiā mana, tau ti'a nō te mau tā'atira'a 'e nō te fa'aro'o, tau mero nō te tōtaiete tīvira, te mau 'aivāna'a nō te ara mai 'e, e rave rahi feiā 'itehia nō te Moana Nui o Hiva.

E tuatāpapahia te mau tumu parau nō te huru hi'o-'ino-ra'a e fa'aruruhia nei 'e te nūna'a LGBTQ+ : te ta'ere 'e te « *Pacific Way* », te ti'ara'a mana o te ta'ata 'e te fa'autu'a-'ore-ra'a te 'apēnira'a, te raitara'a 'e te fa'aro'o, te aumaita'i 'e te ea, te fāri'ira'a 'e te a'ora'a, te ti'ara'a o te mau pāpa'i ve'a 'e te fa'ahotura'a ihiihi ihoā rā.

E rurura'a, matara noa nō te huirā'atira, teie e tāpura 'e, e fa'aineine i te tahi arata'ira'a a te Fa'aterera'a Hau o te turu i te ha'afau'afa'ara'a i « te 'aifāitorā'a te tātane 'e te vahine 'e te raura'a o te orara'a tātane 'e vahine, tātaneātane, hineāhine », mai tā te puta arata'i e fa'a'ite ra.

E rave rahi ti'a nō te Moana o Hiva tē tae mai, mai te mau tā'atira'a, te mau ONG, 'e te tahi mau 'aivāna'a nō Raroto'a mā, nō Kiribati mā, nō Hāmoa mā, nō Tona mā, nō Tuvalu mā, *etv.*

I te pae o te fenua nei, rave rahi feiā tē haere mai nō te tāu'aparau 'e te rauti'ato'a i teie nei rurura'a : te mau 'orometua ha'api'i nō te Tuatoru, te mau ti'a nō te Fare Ha'avā, te mau tā'atira'a (Te Fare Tama Hau, Te Toreā, le Bon Samaritain, Cousins Cousines, *etv.*) te Fa'aterera'a o te mau fare ha'api'ira'a (DGEE), te Fa'aterera'a o te mau rave 'ohipa a te Hau farāni i te pae o te Ha'api'ira'a, (Vice-Rectorat), te Āmuitahira'a o te feiā 'āpī (UPJ), te tā'atira'a (APA), Te pū o te ea i te pae o te ferurira'a, te taiete manureva Air Tahiti Nui



(ATN) 'e Tahiti Tourisme, Te fare ha'api'ira'a tōro'a tunu mā'a 'e te mau ti'a nō te fa'aro'o (Porotetani, Tātorita, Mōmoni, Tānītō).

## **Te 20raa 'o te faafaa'iteraa 'a tō Tuhaapae**

Te Tōmite fa'anaho i te mau fa'a'ite'itera'a rima'i (COEAA), peretitenihia e Vanina PATIRA vahine, teie e fa'atupu nei i te 20<sup>ra</sup>a o te fa'a'ite'itera'a a te mau fenua Tuha'a Pae, mai te 25 nō 'ātopa 'e tae atu i te 5 nō novema 2023, i roto i te piha tomora'a o te Fare 'Āpo'ora'a Rahi nō Pōrīnetia farāni.

E ta'urua teie e fa'afārerei i te feiā rima'i nō nā motu e pae, nō te Ta'amotu Tuha'a Pae, i Tahiti nei, i nī'a i te tumu parau o « Te ano'ite rima'i Tuha'a pae ».

E ma'a tumu parau faufa'a mau tā te nūna'a e 'ite atu, i terā maorora'a e toru hepetoma fa'a'ite'itera'a 'e tapiho'ora'a. Hau i te 60 feiā rima'i, mai te mau motu mai, tē fa'ahanahana i tō rātou mau 'ite, ma te fa'a'ite ato'a mai i te ta'a'ēra'a e vai nei, i roto i terā, 'e terā motu nō Tuha'a Pae mā. E rau 'e te fa'ahiahia te mau tao'a 'e te mau mātēria e fa'a'ohipahia, tē 'itehia atu, mai te 'ā'eho, te 'aravihi o te mau raupine i te pae o te fa'a'ohipara'a i te mau ahoaho rā'au ('ete, tāupo'o, pē'ue,...) 'e te tahi atu ā mau ahoaho mai te pae'ore, te pa'a rā'au, te miro, te 'aito, te pōreho, te to'a, 'e tē vai atu ra.

Hau atu, e fa'atupu-ato'a-hia te mau tata'ura'a te fatura'a i te 'ete, te ha'unera'a i te tāupo'o hi'ora'a hāviti ta'a'ē 'e, te pāroru mōri. E hi'opo'a-ato'a-hia te pa'epa'e vaira'a tao'a hāviti roa a'e 'ia au i te motu nō Tuha'a Pae.

E ho'o-ato'a-hia te mā'a tumu nō nā fenua e pae, Rurutū, Tupua'i, Rimatara, Ra'ivāvae 'e Rapa, i te mau mahana ato'a, te reira nō te fa'aō-roa-ra'a i te nūna'a i roto roa i te peu o taua mau motu ra.

E tupu te 20<sup>ra</sup>a o te fa'a'ite'itera'a a te mau fenua Tuha'a Pae mā, mai te 25 nō 'ātopa 'e tae atu i te 5 nō novema 2023, i roto i te tomora'a o te Fare 'Āpo'ora'a Rahi nō Pōrīnetia farāni, mai te hora 8 i te po'ipo'i 'e tae atu i te hora 5 i te tapera'a mahana.

Nō te mau ha'amāramarama nō te tupura'a o te ta'urua nei, 'a fa'ahe'e noa atu i nī'a i te nohora'a tāireuirā [www.artisanat.pf](http://www.artisanat.pf) 'e 'a tai'o atu i te 'api Facebook a te Pū 'Ohipa Rima'i.

Nō te mau ha'amāramarama hau atu, 'a niuniu noa atu ia Vanina PATIRA vahine, peretiteni nō te Tōmite, i te nūmera 87 26 29 50.

## **Te 8raa 'o te faafaa'iteraa 'a tō Tuamotu 'e Maareva**

Te Tōmite rima'i nō Tuamotu-Ma'areva mā, « Te mata keinanga », peretitenihia 'e Moeata TAHIRI vahine, teie e fa'atupu nei i te 8<sup>ra</sup>a o te fa'a'ite'itera'a a te mau fenua Tuamotu-Ma'areva, mai te 9 'e tae atu i te 21 nō novema 2023, i roto i te piha tomora'a o te Fare 'Āpo'ora'a Rahi nō Pōrīnetia farāni.



Nō te fa'anhora'a nō teie matahiti, 42 feiā rima'i tē tae mai nō te ha'afaufa'ara'a i te 'ite 'e te 'aravihi o te ta'amotu, i ni'a i te tumu parau nō « 'Anaa e tana pīkūkū », nā roto i te fa'a'ite'itera'a 'e te tapiho'ora'a tao'a.

Mai te matahiti i ma'iri a'e nei, 'ua fa'anho 'e 'ua arata'i te peretiteni vahine e 3 nā pupu ta'ata pa'umotu tauturuhia 'e te Pū 'ohipa rima'i, i te pae o te faufa'a moni, nō te 'operera'a i te mau 'ite 'e te mau 'aravihi e mute maru noa atu ra. Nō reira, 'ua fāna'o te feiā rima'i nō 'Anaa, nō Nīau 'e nō 'Ahe i te mau ha'api'ipi'ira'a 'e te mau ha'apa'arira'a i mua i te *rāraga mātua*, te hāmanira'a i te mau tao'a ha'a-pūpū-hia 'e, te ravera'a i te nī'au 'uo'uo 'e te revareva. Rahi te mau 'ite faufa'a tupuna tē ha'afaufa'ahia i teie matahiti, i teie fa'a'ite'itera'a.

E fāna'o te nūna'a i te 'aravihi o te feiā rima'i, 'ia au i te tāpura 'ohipa i mana'ohia mai, e piti tata'ura'a tei 'ōpuahia : te hāmanira'a i te hō'ē hei ari'i ma te fa'a'ohipa i te pūpū 'e te tahi pūpā tiare fatuhia 'e te mau mātēria tumu o te mau motu. 'Ua fa'ata'a-ato'a-hia te tahi mau taime rave-roa-ra'a i te mau mahana ato'a ma te māhu'i i te mau mātēria tumu, 'e te mau faufa'a o te mau motu, mai te mau tao'a fa'anihinihi 'e te tao'a hāmanihia i te pūpū, (fāri'i tiare, pāruru 'ōpani, vauvau merēti,...) te tāupo'o 'e te 'ete nī'au, te ahoaho, te mikimiki fa'anihinihiahia, te rā'au marō, *etv*.

Tau 'amu'amura'a 'e tau ho'ora'a mā'a tumu nō te mau motu tē fāna'ohia 'e te feiā māta'ita'i, te reira, nō te fa'aō-roa-ra'a ia rātou i roto i te orara'a pa'umotu, i te roara'a o te tau o te fa'a'ite'itera'a.

E tupu te 8<sup>ra</sup>a o te fa'a'ite'itera'a a te mau fenua Tuamotu-Ma'areva, mai te 9 'e tae atu i te 21 nō novema 2023, i roto i te piha tomora'a o te Fare 'Āpo'ora'a Rahi nō Pōrīnetia farāni. E 'āvarihia te fa'a'ite'itera'a i te mahana maha 9 nō novema 2023 i te hora 10 i te po'ipo'i. 'A fa'ahe'e noa atu i ni'a i te nohora'a tāireuira [www.artisanat.pf](http://www.artisanat.pf) 'e 'a tai'o atu i te 'api Facebook a te *Te Pū 'ohipa rima'i*, nō te tahi mau ha'apāpūra'a hau atu.

Nō te mau ha'amāramarama hau atu, 'a niuniu atu ia Moeata TAHIRI vahine, peretiteni nō te Tōmite, i te 87 72 57 22.

## **Haapiiira'a faanahohia 'e te pū 'o te 'ohipa rima'i**

I raro a'e i te arata'ira'a a te Manatū mono, Tāumihau nō te Ta'ere, te 'Airā'a Ihi, te Arutaimāreva, te Fatura'a fenua 'e nō te Rima'i, e ti'a'au i te parau nō te Piriaura'a 'e te mau Fare Fa'ati'a Hau, tē tāmau nei te Pū 'ohipa rima'i i tāna tāpura ha'api'ipi'ira'a nā te feiā rima'i, e fa'a'ite'ite nei i tā rātou mau tao'a, 'ia tae mai te tau o te fa'a'ite'itera'a. I te piti o te tuha'a matahiti, e fa'aineinehia te mau mero nō te mau piha fa'atere o te mau tā'atira'a, mai te 'āva'e 'ātopa 'e tae atu i te 'āva'e titema 2023.

Te fā o te mau ha'api'ipi'ira'a rau, 'o te hōro'ara'a ia i te feiā rima'i, i te tahi mau 'aravihi hau i te taime fa'a'ite'itera'a, pi'ihia « tāmau », 'ia fāna'o tō te mau ta'amotu ātea, e'ere ho'i i te mea 'ohie i te ruru ia rātou. I te matahiti 2022, e 87 feiā rima'i i fāna'o i terā mau ha'api'ipi'ira'a.



Teie te fa'anhora'a nō te feiā e haere mai e fa'a'ite'ite i te 20<sup>ra</sup>a o te fa'a'ite'itera'a a te Tuha'a Pae ( mai te 25 nō 'ātopa 'e tae atu i te 5 nō novema), i te 8<sup>ra</sup>a o te fa'a'ite'itera'a a te Tuamotu-Ma'areva ( mai te 9 'e tae atu i te 21 nō novema), i te 54<sup>ra</sup>a o te fa'a'ite'itera'a a te Nu'u Hiva ( mai te 16 'e tae atu i te 26 nō novema) 'e i te 16<sup>ra</sup>a o te fa'a'ite'itera'a « Te Noera a te Rima'i » ( mai te 7 'e tae atu i te 24 nō tītema).

E tumu parau faufa'a mau nō te rima'i tei tāpe'ahia mai, nō te hō'ē roara'a e 3 hora nō te tumu parau tāta'itahi :

- Te ha'amaura'a 'e te fa'atupura'a i te tahi taiete ;
- Te nūmerara'a faufa'a/ te ti'a'aura'a ;
- Te huru ho'ora'a tao'a.

E fāri'ihia e 6 'e tae atu i te 10 ta'ata ; 'ia vata te tahi pārahira'a i roto i te tahi 'aore ra i te tahi atu ha'api'ipi'ira'a, e 'imi te Pū 'ohipa rima'i i te tahi atu mau ta'ata nō Tahiti 'e Mo'orea, nō te mono atu.

I te piti o te tuha'a o te matahiti, e fa'anho-ato'a-hia te tahi mau ha'api'ipi'ira'a nā te mau tā'atira'a iho nō te fa'atōro'ara'a i tā rātou 'ohipa. E nā mua te mau tā'atira'a i fāna'o i te faufa'a moni 'e, tei tu'urima i te parau fa'aau 'e te Pū 'ohipa rima'i mai te ha'amaura'ahia te Tōmite hōmana'o a te rima'i (CCAT). Nā te mau mero o te mau piha fa'atere o te mau tā'atira'a teie mau ha'api'ipi'ira'a, nō te ti'a'au-pāpū-ra'a i te tā'atira'a 'e te mau 'ōpuara'a :

- Te ti'a'aura'a, te ha'amaura'a 'e te fa'atere-māite-ra'a i te tahi tā'atira'a ;
- Te ti'a'aura'a i te mau 'ōpuara'a ;
- Te huru fa'aterera'a a te feiā e rohi tāmoni 'ore nei ;
- Te moni tauturu.

E mea fa'aineinehia teie mau ha'api'ipi'ira'a nā roto i te tahi pāturu'a a te Fa'aterera'a o te tū'aro 'e te taure'a, tei riro ato'a 'ei pū faufa'a nō te arata'i 'e te pe'era'a i te mau tā'atira'a mai te taime e ha'amauhia ai 'e tae roa atu i te taime e naho roa ai rātou. E 3 tau fa'aineinera'a tei tārenahia mai te 'āva'e 'ātopa i te 'āva'e novema 2023 nā te mau mero, nō nā tā'atira'a rima'i e pae.

## - MFT -

### **Tihepuraa 'i tei manuia 'i roto 'i te tata'uraa 'i'ite 'i roto 'i te 'ohiparaa 'a te hau Porinetia farani**

'Ia hope mai t earata'iraa 'o te tihepuraa, te feiā 'o tei manuia 'i roto 'i te tata'uraa 'i'ite 'o tei hope atu 'i tiurai 2023 'ua haamata rātou 'i te haamātau 'i roto 'i te 'ohipa 'a te hau.

Te tihepuraa 'o te hō'ē ia tuuraa 'avae faufaa rahi nō te taata 'i roto 'i te oraraa 'o te hō'ē ti'araa 'ohipa 'a te hau. 'oia mau, nō rātou 'o tei manuia mai :

- 'Ia pāpū tō rātou ti'araa, tā rātou mau hopoi'a 'e te 'avei'a 'o tā rātou pū 'ohipa. 'E rahi atu tā rātou hoonaraa ;



- Faatupu 'i te hô'ê tomo pâpûraa 'i roto 'i te pu'e taata 'ohipa. 'ia au mâite 'o ia 'i roto, 'e maita'i mai ai te 'ite 'ohipa 'e maita'i ato'a mai vâhi 'ohiparaa ;
- 'E 'apo mai 'i te mau poritita huiraatira, te ta'ere 'e te tonoraa 'ohipa 'e rave rau 'i roto 'i te mau 'âmaa 'ohipa 'a te hau.

'Ia riro te tihepuraa 'i'ite 'o te mau tata'uraa 'ei raveraa faufaa rahi 'inaha nâ na 'e hopoi 'i te mau rave'a maita'i nô te feiâ rave 'ohipa 'e nô te piha 'ohipa iho 'a te hau. Te fâ nô tauâ pu'etau 10 mahana nô te horo'a 'ia râtou, te 'âmuiraa mana, te mau 'ite 'ohipa 'e te ti'araa taata 'e 'ôhie ai râtou 'ia tomo 'i roto 'i te pû 'ohipa 'e te âmoraa 'i te ti'araa nâ roto 'i te au mâite 'e nô te pâhono 'i te mea 'e tia'ihia mai ra.

Nô te reira, 'ua faaâuhia 'i roto 'i te târena haapiiraa hô'ê hepetoma haapii parau 'i ni'a 'i te mau tumu tâmau nô faa'ohie 'i te 'iteraa 'i ni'a 'i te :

- Te ture arata'i 'i te taata rave 'ohipa 'a te hau ;
- Te faufaa rahi 'o te tereraa faufaa 'a te hau ;
- Te faufaa rahi 'o te arata'iraa 'ohipa.

Te tahi, hô'ê 'i'ite, nô te mau 'âmaa 'ohipa rau, 'ei taata 'ôpuaraa. Nô te reira, 'ua faataahia hô'ê haapiiraa nô te « Tÿ'âau 'i te 'ôpuaraa tai'ohia 'i ni'a 'i te mau tupuraa 'ohipa » 'o tei horo'ahia atu na. 'I muri a'e, te mau 'ite 'e te mau aravihi 'e fatuhia 'e râtou te faatata'uhia 'i roto 'i te hô'ê tomita 'âmui « Hackathon ».

Te Hackathon, nô tô nâ faanahoraa 'âpî, 'âmuiraa 'ôtahi, 'o te faa'ohipa 'i te taata 'auâhaati 'e 2 rave'a tata'u. titauhia 'i te taata haapii tâta'itahi, 'ia 'âmui tâpupu 'ia feruri 'i ni'a ni'a 'i te mau rave'a, nô te pae'pa'e 'i te mau tutavaraa 'a te 'âmuiraa Fondation Agir Contre l'Exclusion (FACE).

### **Arata'iraa pâpû 'o te tihepuraa faito D 'a te hau tia'i atu ai te faa'ohioaraa 'i te mau arata'iraa 'âpî nô te mau tihepuraa**

'Ia au 'i tâ tarena poritita « *Fa'atura, Fa'aora, Fa'atupu* », 'ua 'euhe na te Faatereraa nô te hô'ê faatereraa ti'a, hâpa'o 'e te autâhohê, auraro 'i te 'aifaito te tâato'araa 'i mua 'i te ture.

'O te tumu ia 'e, 'i roto 'i te fâ 'e faati'a faahou 'i roto 'i tâ tâtou Hau te mau ture faufaa rahi mai te fâna'oraa te tâato'araa 'i te tâviniraa 'a te hau, 'ua tuu atu te taumihau 'o te 'Ohipa 'a te hau, 'i mua 'i te 'Apooraahau 'o te 21 'o tetepa ra, hô'ê 'ôpuaraa parau nô te faa'ore 'i te haaporitita te mau tihepuraa ô te faito D. 'I mua a'e nei, nâ te Peretiteni 'o Porinetia noa 'e tuurima nei 'i te mau tihepuraa, 'aita 'e tata'uraa. Tei roto teie 'ôpuaraa 'i te tai'oraa 'a te 'Apoora rahi 'a Porinetia farani.

Te taahiraa mâtâmua, tia'i noa atu ai te faa'ohiparaa 'i teie rave'a 'âpî, 'ua faaotihia 'e faataime 'i te tâato'araa 'o te mau tihepuraa nâ roto 'i te tapuraraa noa 'i ni'a 'i te tapura taata.

Teie râ, 'i mua 'i te faufaaraa 'o te tihepuraa maoro 'o te tahi rii mau taata tivira 'e 'ohipa nei nâ te hau 'e 'o tei tae râ ho'i 'i te hoperaa 'o te parau faaâu 'aore râ tei roto 'i te faaroa





faahouraa 'i te parau faaâu ia au 'i te mau hinaaro 'a te mau piha 'ohpa 'a te hau, 'e haamauhia te hô'ê faa\$auraa taa'ê tapurahia 'i ni'a 'i te 'âpaparaa taata hinaarohia.

'E rave'a taa'ê teie 'e nô te tau poto noa 'e nô te pâhono 'i te mau hinaaro faaataahia pâpûhia mai 'e te raatira 'ohipa 'e 'o tei haamanahia 'e te 'Apooraa taumihau, 'i roto ihoâ 'i te faaturaraa 'i te faatureraa 'e ai nei mâ te ara 'i ni'a 'i te faito 'ite 'o te mau taata rave 'ohipa 'e 'ia au 'i te ti'araa 'e hinaarohia.

Nô reira, 'i mua 'i te papû 'ore 'o te mau pâpa'i 'i ni'a 'i te arata'iraa 'o teie mau tapura 'ite 'ohipa, 'e tonohia te tomita *ad hoc*, ti'ahia mai 'e te faatere 'o te piha hapa'o 'i te feiâ rave 'ohipa 'a te hau, nau raatira 'ohipa 'e toru nô roto mai 'i te mau 'âmaa 'ohipa (a te hau, 'te 'ihi 'iite 'e 'ihi-êa) 'e nau tino 'e toru nô te feiâ reva 'ohipa, 'o râtou te hi'opo'a 'i te mau parau faa'i aniraa tapura faataehia 'e te mau faatere piha 'ohipa 'e horo'a atu 'i te tapura taata manuia 'i roto 'i te râ 'e te râ 'âmaa 'ohia.

Tei ni'a 'i tauâ niu nei teie faitoraa 'e faaoti mana mai ai te Manatû 'i te tapura hope'a 'o te feiâ 'e nehenehe 'e nomino 'i ni'a 'i te mau ti'araa taata rave 'ohipa nâ te hau 'i ni'a 'i te faito D.

## - MEF -

### **'E tâmau noa te Fenua 'i tâ na mau tauturu nô te mau faatupuraa 'ohipa 'a te mau taiete rii na'ina'i**

'U fârii te 'Apooraahau 'e 6 aniraa tauturu nô te faturaa tauihaa nâ te mau taiete rii na'ina'i (AEPE) 'e te tauturu nô te mau tâtâ'iraa fare toa 'e fare tâmâaraa na'ina'i (APCR).

'E mau tauturu 'o te nâ rotohia atu 'i te rave'a AEPE-APCR 'o te âmo 'âpitihiia nô te fatu mai 'i te mau mâtêria faahiahia 'aore râ nô te faanehenehe 'i te mau fare nô te haamaita'i 'i te hotu 'e te i'ei' 'e 'a teie mau taiete 'o tei ineine roa nô te patu 'aore râ nô te faahotu. Te moni titauhia nô teie 'ôpuaraa, taa'ê atu te tute TVA, 'e 53 472 906 toata, te tuhaa 'e âmohia 'e te Fenua **16 840 000 toata**.

'E 6 taiete teie 'e ô 'i roto 'i te 'âmaa fare tâmâaraa 'e te mau 'ohipa rii tâvini, 'ua faaâu râtou 'e tihepu, 'i roto 'i te area hô'ê matahiti, 16 taata rave 'ohipa CDD 'e CDI.

### **'Ohiparaa 'i ni'a 'i te faati'araa 'i te rave'a faahotu 'i te 'imiraa faufaa 'a Porinetia farani**

'Ua haamata te taumihau 'o te 'imiraa faufaa, hâpa'o 'i te 'afata faufaa 'e te tereraa faufaa, hâpa'o 'i te mau Ito, 'i te 'ohiparaa 'i ni'a 'i te faati'araa 'i te rave'a 'o te faahoturaa 'i te 'imiraa faufaa 'a Porinetia farani 2023-2033, 'i raro a'e 'i te 'ohipa 'âmui 'e te Pû Faahotu 'imiraa faufaa (ADE).

Te fâ 'ô teie râve'a 'ohipa 'o te haapaariraa ia 'i te mau 'avei'a 'e te mau 'avei'a 'a te mau 'âmaa 'a te Fenua, 'ia haamau 'i te mau rave'a 'e te arata'iraa 'i te mau faa'ohiparaa. Te mau



tumu parau 'o te mau rave'a 'a te Fenua, te tura'iraa 'i te mau faatupuraa 'ohipa 'e te faatianiraa 'a te feua 'o ia ato'a te heheuhia. Teie rave'a faahotu 'i te 'imiraa faufaa tapurahia 'i roto 'i te tarena 'a Faatereraa 'e 'i roto 'i te tutonuraa mâtâmua 'o te mau haaraa 'i haamatahia mai.

'Efaati'ahia teie rave'a 'i roto 'i te hô'ê tau poto, tai'o noa 'i teie 'âfaraa matahiti 'o 2023. 'I muri mai 'e faarava'i atu ai te puta 'avei'a 'i 2024. Hô'ê faatereraa faataahia nô te 'âpee 'i tô na faa'ohiparaa, 'e mau fâ e 'e mau tâpa'o pûai te faaotihia nô te pairati 'e nô te faito tô na faatupuraa.

Te faanahoraa 'i roto 'i te hô'ê uiraa mana'o 'i roto 'i te mau taumihau 'e te mau piha 'ohipa 'a te hau teie nô te haapâpû 'i te mau 'avei'a 'e te mâ'itiraa 'i te mau rave'a nô te faatere 'i te reira. Tei roto ato'a 'o ia 'i te heheuraa 'âmui 'o te paturaa 'âmui mâ te tai'o ato'a te mau rauti 'o te 'imiraa faufaa 'o te Fenua nô te 'ohi mai 'i tô râtou mau hinaaro 'e nô te faarava'i 'i te hi'oraa 'i ni'a 'i te mau matahiti 'i muri nei. 'E faati'ahia hô'ê pupu taata 'aravihi nô te faati'a 'i teie 'avei'a. nâ na 'e hi'opo'a 'i te mau 'avei'a 'o tei tape'ahia mai 'e nâ na 'e tuu mai 'i tâ râtou mau hinaaro 'i roto 'i te taime hi'opo'araa 'a te mau mero 'o teie tomite.

'Ia au ihoâ 'i te 'euhuraa 'a te Faatereraa, te rêni 'o te haaamanahia 'e te Apooraaahau, 'e 'i muri mai te faaotiraa 'a te 'Apooraa rahi, 'o te 'avei'a ato'a ia 'a te Fenua nô te hô'ê 'imiraa faufaa feruri ato'ahia 'e tô te nunaa tivira, huri roa 'i ni'a 'i te natura 'e te autaea'e. Niuhia 'o ia 'i ni'a 'i te totaiete Mâ'ohi 'o 'ananahi, haapaarihia 'i roto 'i tô na iho ta'ere vai matara râ 'i ni'a 'i te mau nunaa fêtii 'e 'i ni'a 'i tô te Ao.

Teie rêni faahoturaa 'i te 'imiraa faufaa 'o te hô'ê ia moihaa pâpû nô te arata'iraa 'ohipa 'a te faatereraa taumihau 'o te 'imiraa faufaa te tereraa faufaa nô te mau matahiti 'i muri nei, 'o ia ato'a râ nô te 'ohipa 'âmuiraa 'e te mau taumihau 'i ni'a 'i te mau uiraa 'a te 'imiraa faufaa 'e te 'ôpereraa 'e te mau rauti 'i roto 'i te totaiete tivira.

Te pairatiraa 'e te faa'ohiparaa 'i teie rave'a faahotu 'imiraa faufaa 2023-2033 hâpa'ohia mai ia 'e te Pû faahoturaa 'i te 'imiraa faufaa.

### **Tauraa 'i te puta hâpa'o faufaa 'a Porinetia farani**

Nô te faa'ôhie 'e nô te tau faa'âpî 'i te mau arata'iraa faufaa 'a te Fenua, 'ua haamata mai na te Pû Faatere 'i te tapura faufaa (DBF) 'i te faa'âpî 'i te tereraa 'e 'i te puta ture tereraa faufaa 'a Porinetia farani, haamanahia 'e te 'Apooraaahau 'o te 13 'o titema 2006.

'I roto 'i tauâ arata'iraa nei 'i haaman ai te 'Apooraaahau 'o teie iho nei mahana 'i te faa'oreraa 'e piti 'afata toru numera 'i roto 'i te puta tapura faufaa 'e te tai'oraa nâ reira ato'a te tauraa numera 'a te Fenua :

1. Te « 'afata 672 – te faufaa faa'ohipahia 'i te matahiti ma'iri » 'e tô na mau 'îrava ;
2. Te 'afata 772 – tapura faufaa faa'ohipahia nô te tahi mau 'ohipa 'ê atu, 'e tô na mau 'îrava.

'E mnau 'afata teie 'o te faa'ohipahia taa'êhia na, te moni faa'ohipa (672) 'aore râ te moni ô mai (772) 'o tei 'ore na 'i tapurahia 'i roto 'i te pu'etau faa'ohipahia ai te tapura faufaa, 'e te reira nô te auraro 'i te ture tâ'amuhia 'i ni'a 'i te hô'ê faa'ohiparaa moni 'aore râ te



hō'ê tai'o 'i te matahiti 'a ti'a mai mai roto i te taata faatupu, 'i roto noa 'i te auraroraa hô'ê 'o te mau ture 'afata faufaa : te arata'iraa tâmatahiti.

Teie râ, te tau-faa-âpîraa 'i te tereraa 'afata faufaa 'ua tahito ato'a ia tô na faa'ohiparaa. 'ia pâpû ê teie, 'i teie iho nei mahana 'aita faahou nai 'îrava 'e piti nei 'i roto 'i te puta arata'i faufaa 'e te faa'ohiparaa faufaa.

'I ni'a 'i teie mau faa'oreraa 'irava, 'e mana'o fârii tô te Fare 'aufauraa 'a Porinetia farani, te 'Apooraa rahi 'a Porinetia farani (APF), nâ reira te 'Apooraa Matutu Ti'arau (CESEC). 'E faa'ohipahia râ 'o ia 'i te 1 'o tenuare 2024.

## - MPR -

### **Tauturu moni nâ te fare haapiiraa 'a te hau 'e te haapiiiraa toro'a faaapu 'a Porinetia farani (EPEFPA)**

Te faa'ohiparaa faaapu 'a te fare haapiiraa 'a te hau 'e haapiiiraa 'ohipa faaapu te PEFPA 'ei moihaa tâmatamataraa 'e te tau-faa-âpîraa, te haapiiiraa 'e te hutiraa mai 'i te u'i 'âpî 'e te taata paari 'e 'anaanatae ra 'i teie toro'a. nô te faa'itotio noa 'i teie haapiiraa, 'ua faataa te 'Apooraahau **1 704 800 toata** nô tetâmau noa te haapiiraa 'a te mau rauti nâ roto 'e piti tere 'i Taratoni. 'E mau tarena hi'opo'araa, fâreireira 'i te mau tâatiraa, te mau fare mâ'imiraa 'e te faahoturaa faaapu, râau mâa hotu, faaamuraa pûaa, taparahiraa animara, 'e te mau tere mâta'ita'i 'i te haapiiraa tuârua 'ohipa faaapu.

### **Tauturu moni nâ te taatiraa faaapu *Te Ao Nui***

'Ua faataa te 'Apooraahau, hô'ê tauturu nâ te taatiraa 'ohipa faaapu Te Ao Nui, nô tâ faatupuraa 'ohipa 'e te faturaa mai 'i te moihaa 'ohipa faaapu 'e nô te haafaufaa 'i tâ na mau hotu.

Te 'ôpuaraa 'a te tâatiraa *Te Ao Nui* fânauhia 'i 2011 ra, peretitenihia 'e Heitaa Robert, 'o te 'ôpuara ra 'e hoo mai 'i te mâtini tâviri râau 9 cv 'e te mau taihaa tâpiri 'ia nehenehe 'ia nâ 'e faa'ôhie 'i te rave'a 'atu'atu 'i te faaapu vâkira.

Titauhia 564 331 toata nô te 'ôpuaraa, te tauturu 'a te Fenua 'e âmo 'e **395 032 toata**.

### **Faa'ohiparaa 'i te rênî tau-haamaita'i 2030 'a Porinetia farani**

Te rênî tau-haamaita'i 2030 'a Porinetia farani 'o tei haamanahia 'i te 13 'o atopa 2022 'e te 'Apooraa rahi 'a Porinetia farani. Faataahia nô te faahotu hô'ê râve'a faahoturaa tarare 'e nô te tâato'araa 'o te Fenua niuhia 'i ni'a 'i te 'imiraa faufaa 'o te 'ite 'e te hotu maita'i atu.

Te fâ 'o te pa'epa'eraa ia 'i te tupuraa 'o te 'imiraa faufaa, faahotu 'i te mau 'imiraa 'âpî te mau 'âmaa 'imiraa 'ê atu, 'ia maraa te tata'uraa nô te faatupu te ti'araa 'ohipa nâ roto 'i te



hō'ê arata'iraa 'âpî. Te râ tupuraa taraire hinaaro mâramaramahia nô te tâato'araa 'ia nehenehe te tupuraa aumâite, nô te oraraa mâ 'o te huiraatira, ia mâiha 'mai, 'ia patu te hô'ê totaiete autaea'e 'o te tuu mai 'i te hô'ê ananahi paari nô te tâato'araa 'e nô te haapautu'utu 'i te autâhō'ê 'o te 'ai'a.

Te rēni 'o tei faati'ahia ia au 'i te 'aitauraa mana'o 'a nau taata 'e 500 'o te fenua nei iho. 'Ua niuhia ia 'i ni'a 'i te hi'o 'oramaraa 'a te hô'ê fenua 'e vauvau mai 'i te mau rave'a tumu 'e te 'aifaito 'a te mau motu nô te pâhono 'i te faufaaraa 'o te tauraa natura, tâ mâa, te îto, te numeri 'e te ahuraareva.

Te rāni 'o te tau-faa'âpîraa 2030 'a Pornetia farani 'e 40 raveraa rahi 'e te pâpû, nâ reira te mau tâpa'o 'e te pû hi'opo'araa nô te 'âpee 'i tô râtou faa'ohiparaa 'i roto 'i te tau. Piti tomite tei haamauhia nô te faatere 'i tôna faatupuraa 'e te 'âpeeraa 'i te râ rēni.

'E haamata tô na faatereraa 'i titema 2023.